

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

19 De sponsionibus, quae Italicè dicuntur scommesse, & Hispanicè
Apuestas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

De Sponsonibus, qua Italicè dicuntur *Scom-*
messe, & Hispanicè *Apu-*
estas.

CAPUT XIX.

NOTANDUM, tractatum edidisse de *Sponsonibus*
& *Assurationibus* Petrum Sancternam Lulitanum
Iurisconsultum? alium etiam tractatum, scripsit de
Sponsonibus Beneuentus Stracca.

Porro sponsonum genera sunt multa, sed ad tria tan-
dem capita reducuntur.

Primum est, quod sic depositis pig. oribus apud territi.
l. Sirem, §. Si quis sponsonis ff. De Prescriptionibus. Alce-
rum, quod sit interposita stipulatione V. g. Titius promit-
tit Caio 100. Si Seius creatus fuerit Cardinalis, & Caius
promittit Titio se soluturum quatuor, vel quinque, si Se-
ius non fuerit factus Cardinalis: tunc enim Titius affir-
mat Seium non futurum Cardinale, alioqui se amillu-
rum centum, si fuerit, & Caius asseuerat Seium in Car-
dinalem eligendum; alioqui soluturum quatuor, vel quin-
que Titio, si Seius Cardinalis non fuerit.

Postremum caput est, quando duo certant super aliquo
euentu dubio, aut re aliqua incerta, ita ut vnus affirmet
quidpiam fuisse, esse vel futurum, alter neget illud idem,
deposita aliqua certa pecunia, quam sibi acquirit is, qui ve-
rum asseuerat.

Vnde huiusmodi decertationes à quibusdam appellan-
tur sponsones, eo quod vnus spondeat se soluturum alteri,
si verum fuerit, quod affirmat, ab aliis vero, dicuntur De-
positiones, eo quod deponatur pecunia, aut res pecunia æ-
stimabilis, soluenda ei qui vicerit.

De huiusmodi sponsonum contractu egerunt breuiter
Sotus *lib. 6. De iustitia. q. 7. artic. 1.* Gabriel *in 4. dist. 15.*
q. 13. artic. 3. Dub. 8. Angelus *verb. usura 7. num. 40.* Sylue-
ster, *Negotium, q. 4. in fine.* Paris de Puteo *in tract. De Lu-*
do num. 34. Nauarrus *in Manuali, cap. 20. num. 18.* Alcozer
in tract. De Ludo, cap. 46. 47. Franciscus de Garzia *de con-*
tractibus. 2. Par. 2. cap. 13.

Secundò notandum, huius contractus exemplum quo-
dammodo insinuari. *Iud. 14.* ubi Samson dixit Philistæis;
(Proponam vobis problema; quod si solueritis mihi intra
septem dies conuiuij, dabo vobis triginta syndones, aut to-
tidem tunicas.

Tertiò notandum, aliquando duos certare de aliqua
re incerta & dubia, sed præterita, aliquando de re dubia
præterita, aliquando de re dubia futura, V. g. Certant Ti-
tius & Caius, & Titius asseuerat extinctum esse in bello
Seium, de quo nihil certi scitur, sed est res dubia, aut spar-
sus est quidam rumor, & Caius contendit non esse extin-
ctum Seium: similiter certant inter se Titius & Caius de
eo, quod numerus rerum, quas pugno, aut manu com-
pressas continet Caius, sit impar, asseuerante Titio, esse nu-
merum parem. Aliquando certatur de re futura, nimi-
um asseuerante Titio futurum, vt Iulia prægnans masculu-
lum pariat, aut forè, vt Seius creetur Cardinalis, aut forè
vt Sempronius eligatur Pontifex, Caio verò asseuerante
contrarium.

Dubium, an huiusmodi contractus sit licitus? Archi-
diaconus, quem refert, & sequitur Syluester *loco citato*, ait
non esse licitum, tum quia Reipublicæ vitis non est, tum
etiam quia solum fit ex cupiditate lucri, sic etiam sentiunt
Azor & alij Iurisconsulti, quos citat Beneuentus *loco cita-*
to, & mouentur ad hoc sentiendum.

Primò, quia sunt leges ciuiles, quibus dicitur sponso-
nes in dubiis esse illicitas, nisi quando sunt gratia exercen-
dæ virtutis: vt si duo certant, hasta, vel pila iaciendo, salien-
do, iuctando, vel pugnando, aut nisi quando sunt conti-
uandi, vel conuolendi gratia.

Secundò, quoniam sicut ludi, qui inveniuntur fortunæ,

in iure civili damnantur, sic reputantur sponsones fortunæ
committæ. Tertiò, quia omnes stipulationes tupe-
nullus esse momenti dicitur in *l. Generaliter & l. Si Elu-*
gy. ff. De verb. oblig. sed sponsones multa habent condi-
tionem in honestam adiectam, ergo sunt prohibita.

Sed dicendum est huiusmodi contractum esse licitum
ex natura rei, sic sentiunt Beneuentus, Sancterna, Paris ex
Paulo, & Alexandro, sic etiam Sotus, Nauarrus, Alcozer,
Franciscus Garzia *loco supra citato*: quoniam contrahen-
tes ex æquo periculum subeunt, & ex æquo luctum pos-
sunt acquirere. Nec obstat, si sponsones fiant leui causa,
aut ex cupiditate, quoniam hoc est accidentarium. Minus
obstat esse multas sponsones, habentes condemnationem
turpem; quoniam huiusmodi sponsones ex circumstan-
tia turpis conditionis erant illicitæ: nec tamen inde sequi-
tur, vt sint iniustæ: non enim omne, quod est illicitum, est
contra iustitiam.

Si quæritur, ad quod genus contractus huiusmodi spon-
siones reducuntur? Respondetur, eas reduci ad contra-
ctum innominatum, nimirum, *Do vt des, vel Facio vt ha-*
cias. Item huiusmodi sponsones dici possunt genus ludi,
qui in fortuna & casu consistit. Vnde tractantur ab aucto-
ribus, tanquam ludi genus.

Dubium secundum, Quod condiciones exigantur in
sponsonibus? Respondetur.

Primum exigi, vt vterque certans sit dubius de re, de qua
certat cum altero.

Secundò, vt vterque eodem sensu accipiat id, de quo
certatur: quoniam in hoc contractu sponsonum, cum
vnus affirmet, quod alter negat, & contradictione propo-
sitiones debeant esse eisdem de eodem in eodem sensu;
opus est, vt sponsonem facientes accipiant id, de quo cer-
tant in eodem sensu.

Dubium tertium. Quid sit dicendum, quando vnus eo-
rum, qui sponsonem faciunt, certus est de re, de qua sit
sponso? Respondetur quotiescunque res certò cognos-
citur, nimirum aut ex scientia, aut ex diuina reuelatione,
aut experientia sensuum, tunc vnus, qui huiusmodi certum
nem habet, non potest licite sponsonem facere. Per ex-
perientiam intelligitur euidentis cognitio, quæ per sensus,
præsertim visum, tactum, vel gustatum acquiritur. V. g. Vi-
di Titium mori & sepeliri, non possum sponsonem face-
re, quod mortuus sit. Item cum Titius certo sit Lucretia
peperisse masculum, quia vidit genitum masculum,
non potest cum Caio sponsonem facere, vt Lucretia pa-
riat masculum; tunc enim huiusmodi sponsones sunt con-
tra iustitiam, & lucrum debet in conscientia restitui, quia
non est æqualis conditio ex parte vtriusque: is enim qui
certò rem nouit, non potest perdere, ex quo sequitur, vt
quotiescunque res sit solum nota ex opinione probabili,
aut signis, indicij, coniecturis probabilibus, aut ex fide &
auctoritate tantum humana, licet sint sponsones, quoniam
hæc omnia possunt, aut solent deficere & fallere, cum
tantum sint probabilia, aut solent deficere & fallere, cum
tantum sint probabilia, non certa, vt docet Franciscus Gar-
zia *loco supra citato*.

Dubium quartum. Quid sit dicendum, quando vnus
credit esse certum quod ipse affirmat, & oppositum esse pe-
nitus falsum, an licitè possit facere sponsonem super re,
quam credit esse certam, nimirum contendendo cum alio,
quod res ita sit, sicut ipse affirmat? Respondetur.

Primò fieri posse, vt peccet sponsonem faciendo & de-
certando, quia secundum opinionem suam nulli se peri-
culo & damno exponit, quia credit rem, quam asseuerat
esse certam.

Secundò accidere potest, vt decerto sponsonem facta
non peccet, nimirum si credat licitum sibi esse sponsonem
eo casu facere, quoniam, licet opinabiliter credat rem sic
se habere, sicut ipse affirmat, non tamen nouit eam certò,
nimirum, vel ex scientia, vel diuina reuelatione, vel ex cer-
ta experientia.

Tertiò, si reuera res solum opinabiliter creditur, tunc
licet quis peccet decerto, putans sibi eo casu non esse
licitum

licitum decetate sponsonis facta, nihilominus non tenetur restituere lucrum ex huiusmodi sponsonis acquisitionem, quia reuera periculo iacturæ se exponit, licet opinabiliter credat se nihil perditurum; sicut si Titius contractum celebret iustum, quem tamen ipse putat esse usurarium, peccat quidem, quia agit contra conscientiam, lucrum tamen acquisitionem non tenetur restituere, quoniam est lucrum ex contractu iusto, licet ignorato, partum.

Dubium quintum. Quid sit dicendum, quando alter decertatum certo nouerit rem aut ex scientia, aut experientia, aut diuina reuelatione, & nihilominus alter vult contendere cum ipso, affirmando aliter rem se habere? est enim ratio dubitandi id quod accidere solet, fingamus Titium, qui certo nouerit rem, prius Caium dicere, ne super ea te deceret, quia teuera perdet, eo quod ipse Titius certo eam rem nouerit, & quod Caius ipse fallatur, oppositum asseruendo, an tunc, si Caius hoc pacto monitus vult decertare, Titius, qui certus est de re, possit licite decertare, & lucrum retinere? Respondetur.

Primo, si Caius credat Titium decertando, partem veram asseruere, & non decipi, tunc Titius licite potest decertare, & lucrum retinere, quia scienti, & volenti non fit iniuria; sed Caius in huiusmodi casu scienter vult perdere, & ita nulla sit iniuria.

Secundo quodcumque Caius admonitus facile videre potest, si vult, Titium non decipi in re, de qua decertatur, asseruenda, v. g. si Titius affirmet se hodie mane comedisse, aut literas scripsisse, vel sacrum aut concionem audisse, & nihilominus Caius velit sponsonem factam cum Titio contendere, quod nihil tale fecerit, tunc Titius licite potest decertare & lucrum retinere, quia Caius in eo casu scienter vult perdere, & consequenter donationem quandam accere videtur.

Tertio, quodcumque Caius admonetur à Titio de hoc, quod ipse Titius certo rem quam affirmat, nouerit, & nihilominus Caius vult decertare sponsonem factam, quia putat Titium decipi in eo quod affirmat, Titius potest lucrum retinere, quia tunc etiam Caius scienter vult perdere: sicut si ego in ludo sim longe superior Titio, & Titius à me admonitus, esse me illo peritorem in ludo, & nihilominus Titius mihi fidem non habens vult mecum ludere, possum tunc lucrum in ludo partum retinere, quia Titius scienter vult perdere, & sponte sua vult in errore persistere, quo patet se in ludo victorem casurum.

Dubium sextum. Quid sit dicendum de multis sponsonibus, quæ habent condemnationem illicitam, v. g. si duo in edendo, vel potando certent sponsonem factam, ego te vincam edendo, vel potando.

Item, si certent de hac re, nimirum, hoc anno Titium occidendum, aut quod Titium occider hoc anno alter ex decertantibus? Respondetur huiusmodi sponsones legibus civilibus esse damnatas, quia datur occasio, vel optanda mortis alterius, vel procuranda: vel datur occasio peccandi edendo, vel potando plus, quam par sit. Nihilominus tamen lucrum acquisitionem ex huiusmodi sponsonibus non est ex obligatione restituendum, si aliqui sit partum absque dolo & fraude: quia licet peccatum sit in faciundo contra leges, non tamen est peccatum iniustitiae contra proximum in lueto retinendo, quia leges prohibent peccatum fieri, non tamen constituunt lucrum acceptum restitui debere.

Dubium septimum. Quid, si inter Titium & Caium facta sit sponso, quod Titius currendo, vel saltando vincat Caium, & deinde Caius nolit currere aut saltare. An Caius obligetur soluere, quod est in sponsonis depositum? Respondetur, eum obligari ad soluendum aut ad currendum, nam eo ipso quod per Caium fiat, vt cursus non fiat, censetur impleta conditio; sicut si emissum à piscatore iactum retis, & ei pretium soluissem, & piscator nolit rete iactare, teneatur vel rete mittere, vel mihi redde pretium solutum. Sic etiam Caius, vel tenetur cur-

rete, vel sponsonem soluere, hac conditione intelligitur sponso facta.

De sponsonibus, quæ fieri solent super dubia Romani Pontificis electione.

CAPVT. XX.

DUBIUM primum, an huiusmodi sponsones licite sint, quando Cardinales Sede vacante conclauis ingressi tractant de eligendo Pontifice? Respondetur huiusmodi sponsones ex natura rei non esse illicitas, quia sunt de re, & euentu dubio & incerto; esse tamen prohibitas iure positivo humano, quia prohibentur in Bulla Pij IIII. *De Reformatione Conclauis super electione Romani Pontificis*, quæ incipit: *In eligentis Ecclesiarum Prælati, Anno tertio, eius Pontificatus.*

Dubium secundum. An huiusmodi sponsones solum sint prohibite fieri in vrbe Roma, an verò in vniuersum, etiam extra vrbes? Respondetur in Bulla prædicta non esse prohibitas extra vrbes, quoniam in Bulla dicitur: *contrafacientes subiiciantur arbitrio Gubernatoris, & arbitrio futuri Pontificis puniantur:* ergo huiusmodi prohibitio est contra sponsones, quæ fiunt tantum in vrbe Roma; ista enim solum puniri possunt poena temporali arbitrio Gubernatoris, & futuri Pontificis.

Dubium tertium. An lucrum, quod ex huiusmodi sponsonibus acquiritur, fieri solitis in vrbe, retineri possit tuto in foro conscientie? Respondetur non posse, quantum est ex vi Bullæ Pontificiæ, quia in Bulla aperte dicitur, huiusmodi sponsones esse nullas, & irritas tam in iudicio quam extra iudicium: quantum verò est ex consuetudine, non videtur esse obligatio restituendi huiusmodi lucrum: nam consuetudine videtur esse derogatum Bullæ ex hac parte. Si quæretur an excommunicatio vel alia censura sit imposita contra facientes huiusmodi sponsones in vrbe? Respondetur, non esse impositam, quia in Bulla solum dicitur, vt contrafacientes arbitrio Gubernatoris, & futuri Pontificis puniantur.

Dubium quartum. An sponsones, quæ fieri solent in Vrbe super electione Cardinalium, dubia & incerta, sint prohibita aliquo iure positivo & humano? Respondetur, non esse editam pontificiam Bullam super hoc, quia huiusmodi sponsones non habent ea incommoda, quæ habere possunt sponsones factæ super electione Pontificis. Et notandum est in eiusmodi sponsonibus hanc esse praxim & usum, v. g. Titius mercator deposit 100. nummos aureos & ait, Eos perdam, si Caius in futura proxima promotione Cardinalium creabitur Cardinalis; & deinde Seius ait: Ego perdam hos quatuor, vel quinque nummos aureos, quos depono, si Caius in hac prima electione Cardinalium non fuerit Cardinalis creatus. Si igitur Caius creatur Cardinalis, tunc Titius mercator perdit 100. nummos, quos acquirit Seius: Si vero Caius non creetur Cardinalis, Seius amittit quatuor, vel quinque nummos aureos quos deposuit, & eos acquirit sibi Titius mercator, & saluos recuperat suos centum nummos aureos, quos deposuerat.

Item consuetudo est, vt Seius sponsonem factam cum Titio mercatore vendat alteri, & ille alius item alteri, ita vt transeat ad multos emptores: & quo verisimilior coniectura & spes probabilior est de creatione Caii Cardinalis, eo incipit plus æstimari semel initio facta sponso inter Seium & Titium mercatorem: & quo magis incipit esse improbabilis spes electionis Caii, eo incipit in pretio deesse sponso facta inter Seium & Titium mercatorem: ita vt in eodem die per singulas horas soleat crescere & decrescere pretium sponsonis. In his igitur sponsonibus sunt duo contractus. Vnus est sponso facta inter

Seium